

Sygn. akt I KK 414/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **D.O.**

skazanego z art. 178a § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 29 grudnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 31 maja 2022 r., sygn. akt VII Ka 139/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu

z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. akt II K 444/21,

uchyła wyrok Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 31 maja 2022 r., sygn. akt VII Ka 139/22 oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. akt II K 444/21 i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kędzierzynie – Koźlu, a kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

D.O. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 30 listopada 2021 r. na trasie z miejscowości P. do miejscowości B. oraz z miejscowości B. do miejscowości C. kierował w ruchu lądowym pojazdem mechanicznym marki „F.” o numerze rejestracyjnym [...] znajdując się pod wpływem środka działającego podobnie do alkoholu równoważnym ze stanem nietrzeźwości w odniesieniu do alkoholu etylowego powyżej 0,5 promila mając we krwi amfetaminę w stężeniu 341,3 ng/ml, lidokainę w stężeniu 43,0 ng/ml, morfinę w stężeniu 12,5 ng/ml oraz tramadol w stężeniu 353,2 ng/ml, tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.
2. w dniu 30 listopada 2021 r. na drodze krajowej [...] w miejscowości C., kierując samochodem marki „F.” o numerze rejestracyjnym [...], znajdując się pod wpływem środka działającego podobnie do alkoholu równoważnym ze stanem nietrzeźwości w odniesieniu do alkoholu etylowego powyżej 0,5 promila mając we krwi amfetaminę w stężeniu 341,3 ng/ml, lidokainę w stężeniu 43,0 ng/ml, morfinę w stężeniu 12,5 ng/ml oraz tramadol w stężeniu 353,2 ng/ml umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym określone w art. 3 ust. 1, art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2021r. poz. 450 z późniejszymi zmianami) w ten sposób, że jadąc drogą krajową 45 w miejscowości Ciężkowice nie zastosował szczególnej ostrożności, nie zachował obowiązku prawostronnego ruchu pojazdów, w następstwie czego zjechał na przeciwny pas ruchu i zderzył się z jadącym prawidłowo z przeciwka pojazdem marki „V.” o numerze rejestracyjnym [...], w następstwie czego pasażer pojazdu marki „V.”- S. T. doznał skręcenia kolana lewego, naderwania więzadła pobocznego przyśrodkowego tego kolana oraz skręcenia kręgosłupa szyjnego lekkiego stopnia, które to obrażenia ciała spowodowały u wyżej wymienionego naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia trwający dłużej niż dni 7, tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. II K 444/21, Sąd Rejonowy w Kędzierzynie – Koźlu:

I. uznał oskarżonego D.O. za winnego popełnienia zarzucanego czynu opisanego w punkcie I z tą zmianą, iż uznał, że czynu tego oskarżony dopuścił się w dniu 30 listopada

2020 r., stanowiącego występki z art. 178a § 1 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

II. na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat,

III. na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł świadczenie pieniężne w wysokości 5.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej,

IV. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego czynu opisanego w punkcie II z tymi zmianami, iż:

- uznał, że czynu tego oskarżony dopuścił się w dniu 30 listopada 2020 r.,
- z opisu tego czynu wyeliminował stwierdzenie o treści „nie zastosował szczególnej ostrożności,” stanowiącego występki z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 177 § 1 k.k. zw. z art. 178 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności,
- V. na podstawie art. 85 § 1 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. w miejsce orzeczonych w punktach I i IV części dyspozytywnej wyroku jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzył oskarżonemu karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

We wniesionej na niekorzyść oskarżonego apelacji, prokurator, na podstawie art. 438 pkt. 1a k.p.k. wyrokowi temu zarzucił:

- „obrazę przepisu prawa materialnego, a to art. 42 § 2 k.k. poprzez brak orzeczenia wobec oskarżonego D.O. przewidzianego w art. 42 § 2 k.k. obligatoryjnego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju pomimo skazania za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji pod wpływem środka odurzającego – kwalifikowane z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. – co nie odpowiada prawu,
- obrazę przepisu prawa materialnego, a to art. 47 § 3 k.k. poprzez brak orzeczenia wobec oskarżonego D.O. przewidzianej w art. 47 § 3 k.k. obligatoryjnej nawiązki na rzecz pokrzywdzonego pomimo skazania za przestępstwo kwalifikowane z art. 177 § 1 k.k. popełnione pod wpływem środka odurzającego – co nie odpowiada prawu.”

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę wyroku poprzez:

- orzeczenie wobec oskarżonego za przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., na zasadzie art. 42 § 2 k.k., środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat,
- orzeczenie za przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. na zasadzie art. 47 § 3 k.k. nawiązki na rzecz pokrzywdzonego S. T. w kwocie 10.000 zł,
- na zasadzie art. 90 § 2 k.k. orzeczenie wobec oskarżonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 7 lat.

Po rozpoznaniu wywiedzionej apelacji, Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z dnia 31 maja 2022 r., sygn. VII Ka 139/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w związku z przypisaniem D.O. w pkt IV części dyspozytywnej przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.:

- na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat,
- na podstawie art. 47 § 3 k.k. orzekł na rzecz pokrzywdzonego Stanisława Tonderskiego nawiązkę w kwocie 10.000 zł,
- w miejsce orzeczonych na podstawie art. 42 § 2 k.k. za zbiegające się przestępstwa środków karnych, na podstawie art. 90 § 2 k.k. orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat.

W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację w sprawie wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżając wyrok w całości na korzyść skazanego D.O., zarzucił:

„I. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na zaniechaniu rozpoznania sprawy poza granicami zaskarżenia i zarzutów postawionych w apelacji prokuratora, wywiedzionej na niekorzyść oskarżonego, a także niezależnie od jej kierunku, skutkujące niedostrzeżeniem w toku kontroli odwoławczej popełnionych przez

Sąd I instancji uchybień naruszających zasadę rzetelnego procesu w postaci obrazy przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 117 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 133 § 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k.. poprzez wadliwe uznanie, że awizowane i niepodjęte w terminie zawiadomienie oskarżonego o terminie pierwszej rozprawy wyznaczonej przez Sąd Rejonowy zostało mu prawidłowo doręczone i wystąpiły tym samym warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, podczas gdy korespondencję tę wysłano na adres zawierający błędne dane co do kodu pocztowego, należącego do innej, niż wskazana przez oskarżonego, miejscowości, co w konsekwencji skutkowało przeprowadzeniem w całości postępowania pod jego nieobecność z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony, polegającym na uniemożliwieniu mu wzięcia udziału w rozprawie oraz poddania wydanego wyroku skazującego kontroli Sądu II instancji, a co nakładało na sąd odwoławczy obowiązek uchylenia orzeczenia na korzyść oskarżonego, gdyż jego utrzymanie w mocy było rażąco niesprawiedliwe,

II. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 450 § 3 k.p.k., art. 133 § 2 k.p.k., art. 117 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 6 k.p.k. polegające na błędnym przyjęciu, iż oskarżony został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej w dniu 31 maja 2022 roku, podczas gdy stosowną korespondencję wysłano na adres zawierający błędne dane co do kodu pocztowego należącego do innej, niż wskazana przez oskarżonego, miejscowości, a zatem brak było podstaw do uznania jej za doręczoną, co skutkowało przeprowadzeniem postępowania apelacyjnego pod nieobecność D.O. z rażącym naruszeniem jego prawa do obrony, polegającym na uniemożliwieniu mu wzięcia udziału w rozprawie odwoławczej oraz ewentualnego składania oświadczeń i wniosków.”

Autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Opolu oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Kędzierzynie - Koźlu i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z treścią przepisu art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1 – 3, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 k.p.k. art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Powyższe oznacza, że Sąd II instancji jest zobowiązany do rozważenia z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i zarzutów środka odwoławczego, czy utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia nie będzie rażąco niesprawiedliwe. Jak to ujął Sąd Najwyższy, o rażącej niesprawiedliwości orzeczenia sądu odwoławczego, wynikającej z utrzymania w mocy orzeczenia sądu pierwszej instancji, można z kolei mówić wtedy, „gdy sąd odwoławczy pominął bądź nie zauważył takich uchybień popełnionych przez sąd pierwszej instancji, niewątpliwych i bezspornych, które w sposób znaczący mogą stanowić o naruszeniu przez orzeczenie zasady prawdy materialnej i sprawiedliwości represji.” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2020 r., V KK 388/19, LEX nr 3169713). „Rażąca niesprawiedliwość” musi być nie tylko „oczywista” - a więc „widoczna na pierwszy rzut oka”, „niewątpliwa” - ale też ma wyrażać poważny „ciężar gatunkowy” uchybienia, które legło u podstaw wydania orzeczenia dotkniętego „rażącą niesprawiedliwością”. Rzecz więc dotyczy nie każdej „niesprawiedliwości” wydanego orzeczenia, a jedynie takiej, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w sprawie II KK 138/21, której nie można pogodzić chociażby z zasadą rzetelnego procesu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., II KK 138/21, LEX nr 324229).

Uznanie za zasadną apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego przez prokuratora i zmiana wyroku przez Sąd Okręgowy w Opolu poprzez orzeczenie obligatoryjnego środka karnego i nawiązki w związku ze skazaniem za czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. oraz utrzymaniem w mocy wyroku Sądu Rejonowego w pozostałym zakresie, doprowadziło do rażącej niesprawiedliwości orzeczenia, albowiem na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego doszło do rażących uchybień naruszających reguły rzetelnego procesu i podstawowe gwarancje procesowe. Za autorem kasacji zwrócić należy uwagę na następujące okoliczności. Na rozprawie głównej w dniu 22 października 2021 r. Przewodniczący zarządził przerwę do dnia 10 listopada 2021 r. celem prawidłowego zawiadomienia pokrzywdzonego, co obecnym na sali ogłoszono (k.203/tom II). Z protokołu rozprawy wynika, iż oskarżony D.O. był nieobecny

„zawiadomienie podwójnie awizowano”. Na k. 202 znajduje się nie podjęte w terminie, awizowane, zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 22 października 2021 r., adresowane na D.O. „ul. [...], [...] W.”. Sąd Rejonowy w Kędzierzynie - Koźlu w dniu 10 listopada 2021 r. rozpoznał sprawę pod nieobecność oskarżonego, uznając że został on „zawiadomiony prawidłowo” (k.207/tom II), postanawiając, „na podstawie art. 376 § 2 k.p.k. w zw. z art. 376 § 1 k.p.k. rozprawę po przerwie prowadzić pomimo nieobecności oskarżonego albowiem oskarżony został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy w dniu dzisiejszym, nie stawiał się bez usprawiedliwienia i nie wnosił o przerwanie lub odroczenie rozprawy” (k. 207). W związku z treścią zacytowanej decyzji, zauważyć należy, iż wadliwie, jako podstawa rozpoznania sprawy pomimo nieobecności oskarżonego, został powołany przepis art. 376 § 1 i 2 k.p.k. Regulacja ta dotyczy bowiem sytuacji, gdy oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa złożył już wyjaśnienia i zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej nie stawiał się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia. Ten tryb nie mógł odnosić się do niniejszego postępowania, albowiem obecność oskarżonego D.O., wedle zarządzenia Sądu o jego zawiadomieniu a nie „wezwanie” na rozprawę (k. 201/to II) nie była obowiązkowa. Z kolei podstawą zastosowania przepisu art. 376 § 2 k.p.k. jest uprzednie „złożenie wyjaśnień” przez oskarżonego, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca. „Złożeniem wyjaśnień” nie jest bowiem odczytanie na rozprawie wyjaśnień złożonych w toku postępowania przygotowawczego.

Zasygnalizować należy, co wprost wynika z protokołu rozprawy głównej z dnia 10 listopada 2021 r. (k.207-207v/tom II), że w sprawie doszło również do naruszenia art. 385 § 1a k.p.k., poprzez niedokonanie zwięzłego przedstawienia zarzutów oskarżenia przez przewodniczącego (obecność oskarżyciela publicznego nie była obowiązkowa), która to czynność rozpoczyna przewód sądowy. Wprawdzie jej brak nie mógł mieć wpływu na treść orzeczenia Sądu pierwszej instancji, jednak dla rzetelności postępowania zasadnym było zwrócenie uwagi na zaistniałe uchybienie.

Z analizy akt wynika, że w toku postępowania przygotowawczego podczas przesłuchania w dniu 26 lipca 2021 r. w charakterze podejrzanego D.O., podając, iż nie posiada miejsca zameldowania na pobyt stały, jako miejsce zamieszkania (dłuższego pobytu), a jednocześnie adres do odbioru korespondencji wskazał: [...]1 W., ul. [...].

Z danych podanych do protokołu wynika nadto, iż pod wskazanym adresem mieści się siedziba Stowarzyszenia, w której zamieszkuje (k. 182-183/tom I). Taka sama informacja znajduje się w piśmie przewodnim z dnia 26 lipca 2021 r. przesłanym do KPP K. wraz z materiałami dotyczącymi wykroczenia, tj. prowadzenia przez D.O. pojazdu mechanicznego bez wymaganych uprawnień - „aktualnie D.O. zamieszkuje [...]1 W. ul. O. [...] Stowarzyszenie (k. 186/tom I). Taki też adres do doręczeń korespondencji wskazany został w akcie oskarżenia (k. 191-192/tom I). Na rozprawie głównej w dniu 10 listopada 2021 r. (k. 207/tom II) Przewodniczący odwołał się do danych osobopoznawczych oskarżonego z k. 185, w których wskazany jest adres „[...]1 W. ul. O. [...]”.

Zawiadomienie o skierowaniu przez prokuratora aktu oskarżenia, jak wynika z jego treści, wysłano na adres: ul. [...], [...]2 W. (k. 194). Jednak już na kopercie zawierającej tę korespondencję wskazano jako kod pocztowy „[...] W.” (k.200/tom I). Jednocześnie ze stempla pocztowego można wywnioskować, iż kod pocztowy „[...]2” należy do innej miejscowości, a mianowicie P.. Korespondencja została zwrócona nadawcy z adnotacją „Adres niepoprawny. Adresat nieznany.” Z kolei w dołączonym do akt załączniku adresowym na kopercie (brak numeracji końcowych kart – uwaga SN) widnieją zapisy „Pod wskazanym adresem adresat nieznany”, „W rejonie działania UP P. adresat nieznany, pod wskazanym adresem adresat nieznany” oraz naniesiony ołówkiem napis „Stowarzyszenie, [...] W.”. Z elektronicznego pokwitowania odbioru wynika, iż przesyłka nie została doręczona D.O. z innych przyczyn, „pod wskazanym adresem adresat nie zamieszkuje, błędny adres”.

Pomimo tych wszystkich okoliczności Sąd Rejonowy w Kędzierzynie - Koźlu zawiadomienie o terminie pierwszej rozprawy wyznaczonej w dniu 22 października 2021 r. ponownie skierował na adres „[...]1 W. ul. [...]”. Korespondencji tej oskarżony jako adresat nie odebrał, a z adnotacji poczty wynika już, iż była ona „podwójnie awizowana”, zaś jej zwrot nastąpił po niepodjęciu w terminie (k. 202/tom II). Na rozprawę w dniu 22 października 2021 r. oskarżony nie stawił się, a Sąd odnotował: „oskarżony D.O. - nieobecny, zawiadomienie podwójnie awizowano” (k. 203). Nie otwierając przewodu sądowego, Sąd, zarządził przerwę w rozprawie do dnia 10 listopada 2021 r., celem prawidłowego zawiadomienia pokrzywdzonego. Jednocześnie nie zarządził, by o

kolejnym terminie powiadomić oskarżonego, nie podał również przyczyny, dla której zaniechał tej czynności. Na rozprawę w dniu 10 listopada 2021 r. oskarżony D.O. nie stawiał się. Rozprawa w tym dniu odbyła się pod jego nieobecność, a Sąd uznał, iż o jej terminie został on „zawiadomiony prawidłowo” (k.207/tom II). Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Przewodniczący zamknął przewód sądowy i Sąd odroczył wydanie wyroku do dnia 24 listopada 2021 r. i w tym dniu wydał wobec D.O. wyrok skazujący.

Wysłanie zawiadomienia o pierwszej rozprawie wyznaczonej na dzień 22 października 2021 r. na zawierający pomyłkę w kodzie, przypisanym do innego miasta, adres, niebędący *de facto* wskazanym przez samego oskarżonego adresem do odbioru korespondencji, nie może być uznane za spełniające warunki prawidłowego poinformowania go o jej terminie. Po wtóre - zarządzenie przerwy w rozprawie w tym dniu i zaniechanie powiadomienia nieobecnego oskarżonego o kolejnym terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 10 listopada 2021 r., także wymaga przyjęcia prawidłowego zawiadomienia go o terminie tej rozprawy.

W pełni należy podzielić stanowisko skarżącego, że „od dnia 1 lipca 2015 roku oskarżony ma prawo, a nie obowiązek (jeżeli sprawa nie dotyczy zbrodni lub gdy przewodniczący albo sąd nie uzna jego obecności za obowiązkową) brania udziału w rozprawie (art. 374 k.p.k.), to tym niemniej, aby móc to prawo zrealizować, musi być prawidłowo zawiadomiony o jej terminie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.), a gdy brak jest w tym zakresie dowodu, to czynności tej nie powinno się przeprowadzać (art. 117 § 2 k.p.k.)” (k.10 kasacji).

Przedstawione powyżej okoliczności nieodparcie prowadzą do wniosku, że oskarżony D.O. nie został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy głównej, a skoro tak, to Sąd Rejonowy w Kędzierzynie – Koźlu nie był uprawniony do jej prowadzenia pod nieobecność oskarżonego. Sąd pierwszej instancji byłby uprawniony do stwierdzenia, że zawiadomienie o terminie i miejscu rozprawy zostało właściwie doręczone D.O., gdyby wskazano w nim prawidłowy adres. Nie ulega wątpliwości, że wskazanie niewłaściwego adresu spowodowało, iż zawiadomienie to w ogóle nie mogło zostać doręczone oskarżonemu w sposób realny. „Z kolei wyłącznie poprawne wskazanie danych adresowych warunkuje możliwość uznania zawiadomienia za

doręczone także i wtedy, gdy nastąpi sytuacja, o której stanowi przepis art. 133 § 1 i 2 k.p.k.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2017 r., III KK 424/17, LEX nr 2445786, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2016 r., V KK 187/16, LEX nr 2067792). „W świetle obowiązujących przepisów można zatem prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie nie był obowiązkowy tylko wówczas, gdy został on prawidłowo, a więc w sposób zgodny z treścią przepisów zawartych w rozdziale 15 Kodeksu postępowania karnego, zawiadomiony o jej czasie i miejscu. Nieprawidłowe powiadomienie jest z kolei równoznaczne z niepowiadomieniem o terminie rozprawy i w rezultacie zawsze rodzi konieczność zaniechania jej przeprowadzenia, o czym wprost stanowi przepis art. 117 § 2 k.p.k.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., IV KK 283/20, Lex nr 3145225).

Przedstawione uchybienia pozbawiły oskarżonego D.O. prawa do udziału w rozprawie przed Sądem Rejonowym, co stanowiło rażące naruszenie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. W konsekwencji doszło również do naruszenia prawa oskarżonego do obrony, skoro uniemożliwiono mu osobisty udział w rozprawie. Wprawdzie, zgodnie z art. 374 § 1 k.p.k., oskarżony ma prawo (a nie obowiązek) brać udział w rozprawie, jednak aby móc zdecydować czy chce w niej uczestniczyć musi zostać o jej czasie i miejscu prawidłowo powiadomiony. Brak w tym zakresie prawidłowego zawiadomienia uniemożliwiło D.O. nie tylko złożenie wyjaśnień, ale również zaskarżenie wyroku i poddanie go kontroli Sądu II instancji. Niedostrzeżenie przez Sąd Okręgowy w toku kontroli instancyjnej rażących uchybień Sądu Rejonowego, naruszających podstawowe gwarancje procesowe oskarżonego, niedających się zarazem pogodzić z zasadą rzetelnego procesu, stanowiło zaś rażące naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k.

Także Sąd Okręgowy w Opolu dopuścił się tożsamy uchybień w toku postępowania odwoławczego. Jak wynika z treści art. 450 § 3 k.p.k. niestawiennictwo stron, obrońców lub pełnomocników nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba że ich udział jest obowiązkowy, pod warunkiem jednak, że zostały one należycie zawiadomione o terminie rozprawy apelacyjnej. Z tego względu brak należytego zawiadomienia o terminie rozprawy odwoławczej stanowi okoliczność tamującą rozpoznanie sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2016 r., sygn. akt III KK 458/16, Lex nr 2167633).

Na etapie postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy uzyskał informację, iż D.O. w dniu 21 lipca 2020 r. opuścił Zakład Karny w S. i jako adres po zwolnieniu podał: ul. [...]1, [...] P. (k. 230/tom II). W tej sytuacji zawiadomienie o terminie rozprawy odwoławczej wyznaczonej na dzień 31 maja 2022 r. zostało wysłane na adres ul. [...]1, [...] P. (aczkolwiek nie był to adres wskazany w niniejszym postępowaniu do odbioru korespondencji, k. 231) oraz na adres ul. [...], [...]1 W. (k.233). W obu przypadkach korespondencja wróciła do nadawcy (odpowiednio k. 241 i 242).

Na rozprawę apelacyjną w dniu 31 maja 2022 r. oskarżony D.O. nie stawiał się, zaś Sąd Okręgowy uznał zawiadomienie o tym terminie za doręczone w trybie art. 133 k.p.k. (k. 243). Tymczasem brak było podstaw do takiego stwierdzenia.

Podobnie bowiem jak w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w zawiadomieniu błędnie podano kod pocztowy, dlatego też wysłane zawiadomienie o rozprawie odwoławczej na błędny adres nie spełnia warunku prawidłowego poinformowania oskarżonego o jej terminie.

Uprawniony jest w związku z tym wniosek, że D.O. nie został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej w dniu 31 maja 2022 r., a skoro tak, to Sąd Okręgowy w Opolu nie był również uprawniony do jej prowadzenia pod nieobecność oskarżonego. Nie dysponował bowiem właściwym dowodem potwierdzającym, że został on o tej czynności powiadomiony. Powtórzyć należy, że tylko poprawne wskazanie danych adresowych warunkuje możliwość uznania zawiadomienia za doręczone także i wtedy, gdy nastąpi sytuacja tzw. doręczenia zastępczego, o której stanowi przepis art. 133 § 1 i 2 k.p.k. Również i to uchybienie pozbawiło D.O. nie tylko prawa do udziału w rozprawie odwoławczej, ale także prawa do obrony, skoro został pozbawiony możliwości osobistego uczestnictwa w rozprawie przed Sądem II instancji, składania wyjaśnień, oświadczeń, czy wniosków (art. 453 § 2 k.p.k.). Wskazane nieprawidłowości w doręczeniu oskarżonemu zawiadomienia o terminach rozpraw odwoławczej i głównej, skutkowały koniecznością uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w Opolu oraz wyroku Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania drugiemu z wymienionych Sądów w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

[as]

l.n